

ЖЕНСКИ СВЕТ

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

В Л А С Н И К:
ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ:
АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН.

Издази: Сваког 1. дана у месецу по ст. кал.
Преплата, рукописи и све што се тиче листа, шаље се на уредништво Нови Сад (Ujvidék).

Цена: на годину 3 круне; за Србију 3½ динара.
За све остале земље 3½ франка у злату.
Поједини бројеви 30 потура.

Јубилеј Софије П. Мертваго.

У суботу, 12. јануара о. г. на Цетињу је прослављен један риједак просвјетни јубилеј: то је био јубилеј једне племените Рускиње, која је прије двадесет и пет година дошла у Црну Гору и пола људског вијека провела у њој учећи и васпитавајући наше женскиње и радећи на томе без прекида и неуморно.

Ученице цетињског Дјевојачког Института, Марије Феодоровне, у ужем кругу прославили су двадесетпетогодишњицу рада начелнице овог Института г-ђице Софије Петровне Мертваго и тако на видан начин одале своје дубоко поштовање и велико уважање, које гаје према овој заслужној просвјетној радници, која је васпитала генерације женских не само из Црне Горе, но из свих крајева Српства од Тимока до Адрије.

У низу заслужних просвјетних радника, који су задужили својим радом наставу и допринијели просвјети Црне Горе, неоспорно је, да Софија Петровна Мертваго заузима видно мјесто.

Када је 1868. године Његово Величанство Краљ Никола први пут походио царско руски двор у Петрограду код Царице Марије Александровне, сада блаженопокојне, израдио је, да се на Цетињу отвори институт за Црногорке

и друге Српкињице. Тако је под моћним покровитељством царице Марије Александровне отворен на Цетињу 1869. године Дјевојачки Институт, а у исто вријеме ондашњи Књаз, а сада Краљ Никола, отворио је у земљи и 33 школе. У томе Дјевојачком Институту 1888. године примила је управу г-ца Софија Петровна Мертваго и од тада, па све до дана данашњег посвећује сву своју снагу кћерима српског народа из свију крајева васколиког Српства, стварајући од њих просвијећену женску младеж — васпитане кћери, добре мајке и прилежне учитељице.

Софија Петровна Мертваго рођена је у Казану на Волги 19. новембра 1851. г. у отмијеној кући, гдје је и прво своје васпитање и образовање добила; школовала се пак у Смољном Институту у Петрограду, који је 1868. године одлично свршила.

Прве дане своје младости по свршеном школовању провела је у родитељској кући, живећи на селу и путујући по пространој Русији и иностранству, а при томе је сву своју пажњу обраћала на своје усавршавање и на просвјећавање своје блиске околине. У том циљу је сама похађала школе и изучавала их, као год што је васпитавала млађе у кући својој и у најближој околини.

Године 1883. постала је начелница женске гимназије у Рјазану, а 3. децембра 1887. године постављена је за начелницу Дјевојачког Института на Цетињу, камо је дошла 12. јануара 1888. године.

Поред свега свога неуморног рада у овом заводу, радила је предано и одушевљено и ван њега, те је сву своју спрему, снагу и пажњу поклањала и другим васпитним установама. Под њеним руководством основана је на Цетињу 1901. године радничка школа, коју издржава Њено Величанство италијанска Краљица Јелена, по чијој се кћери ова школа и зове Радничка школа Књагиње Јоланде. Године 1903. пак основала је опет на Цетињу и Дјечји Сад, (забавиште), о коме је милостиво предузела старање Велика Руска Књагиња Милица Николајевна.

Радећи тако на одгоју наших малишана у Дјечјем Саду, припомажући нашем женскињу да изучава корисне ручне радове и васпитавајући генерације нашег женскиња из свих крајева Српства, она је неоспорно стекла великих заслуга не само у Црној Гори него и ван ње и што се наше женскиње налази на овако високом ступњу образовања, велика је заслуга њена. Зато се њено име с уважењем и захвалношћу помиње на све стране Српства, а саме установе стекле су лијеп глас и признање, што најбоље сведочи факт, да је Дјевојачки Институт, иако приватна установа, признат као средња школа и на страни, те су свршене ученице овог завода изравнане са ученицама виших гимназија, примајући их у Русији, Аустро-Угарској, Србији и т. д. на универзитете.

Због њеног плодносног и приљежног рада Софија Петровна одликована је од руске царице са два рескрипта, Маријанским орденом; Њ. В. Краљ Никола одликовао је златном медаљом за ревност, Њ. В. Краљ Петар од Србије орденом Св. Саве III. степена; Њ. Ц. В. Краљ Бугарски орденом за грађанске заслуге IV. степена, а па-

тријарх јерусалимски Дамјан обдарио је св. јерусалимским крстом.

Примање је било у великој сали Института у 11 сати. Ту су се били стекли родитељи дечји и поштоваоци њени, као и многобројне некадање ученице њене. Када је слављеница ушла у лијепо украшену салу, пуну дупке одличног свијета, ученице завода су је поздравиле пјесмом „Слава“ — одом, њој намијењеној. Затим је овдашњи руски посланик, г. Гирс, поздравио пригодним говором, саопштавајући јој, да ју је руски цар одликовао Маријанским орденом првог степена и да јој је царица Марија Феодоровна послала својеручно писмо, похваљујући њен напорни и корисни рад. Говор г. посланика пропратио је хор ученица руском химном. Тада је слављеницу у име ранијих ученица бираним ријечима поздравила г-ђа Марија д-ра С. Огњеновића, а потом су јој ученице завода поднијеле дарове, поздрављајући је на руском језику језгровито, с пуно одушевљења и заноса. Најзад ју је поздравила у име Дјечјег Сада г-ђа Цвјетка М. Милетића подносећи јој дарове, када су и малишани из Дјечјег Сада поднијели и своја честитања, а један је и нарочитом одом поздравио. Слављеница је била срдечношћу и пажњом, која јој је указивана, потресена до суза, што је и присутне дирљиво коснуло.

Пошто су гости били послужени и слављеници понаособ честитали славље, разишли су се око подне, да се послуже подне још у већем броју састану на концерту, који је у Институту у 5 сати послуже подне приређен. Програм концерта био је обилан и одабран. Трајао је пуних пет сати. Ученице завода приказивале су једну сцену из „Балканске Царице“, комедију Јована Стерије Поповића „Београд некад и сад“, као и једну сцену из опере Чајковског „Евгеније Ањегин“. Уз то је било неколико лијепих балетских игара, као што су и малишани из Дјечјег Сада приказали неколико својих игара, и ученице другог разреда изводиле дје-

чју оперу од Абта „Сњегурочка“. Све је било у таквом складу, да се не зна, шта би прије требало похвалити. Довољно је кад се рече, да је овим концертом публика била толико анимирана, да је до краја одсједела програм све иако је он био врло обилан и до касно доба, с незнатним прекидом, трајао.

Ова у ужем кругу, али складно приређена свечаност завршена је апотеозом слављеници, у којој су узеле учешће све наставнице и ученице завода, када је прочитан и рескрипт руске царице Марије Феодоровне, упућен слављеници, које је читање пропраћено руском химном. А последије усклика јубиларке:

„да живи Краљ Никола и Краљица!“ отпјевана је црногорска химна, када су се присутни разишли, опраштајући се понаособ са јубиларком, која је на указаној јој пажњи била врло узбуђена.

Одушевљени рад Софије Петровне заслужује свако признање, и ова блиједна слика њенога трудољубивога рада на просвјетивању младих Српкиња и прославе њеног јубилеја само је једна трунчица дуга, којом се одужујемо оној, која се свим својим бићем посветила просвјетивању нашег женскиња.

Нека је слава и хвала Софији Петровној!

„Браник“.

М.

СВЕТЕ СУЗЕ.

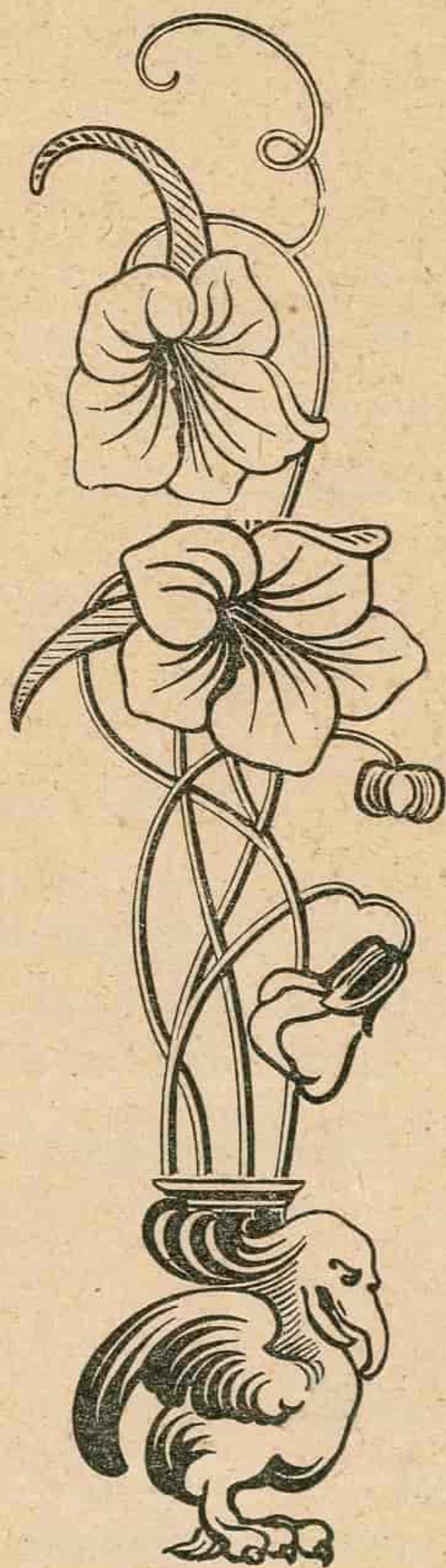
Остависмо наше куће,
Поље, њиве и ливаде,
Путујемо а мислимо:
Шта на дому наши раде?..

И границу већ смо прешли,
Далеко смо доста зашли,
Једно с другим здружисмо се
К'о да смо се 'давно нашли.

Сваки своји умор крије,
А и шта би друго знали?
Свети смер нас само држи,
Иначе би попадали.

И песма се већ разлеже,
Црне мисли од нас беже, —
Али ипак што све даље
Свакој нешто тајно стеже...

И од једном с чиста зрака
Не види се сунце више,
А по лицу свлажисмо се
Капљицама ситне кише.

Божје, Божје - свако мисли -
Да не буде само јаче!
Ал' кишица ситна пада
К'о да неко с виса плаче...

И јес' плаче, - те још како!
Мати Божја то нас праши:
Она Мати чији синак
За спас људи главом плати.

Па и Она — као Мати —
Света Мати са висина!
Зна како је свакој мајци
Кад са види гуди сина.

А нас има тол'ко деце,
Тол'ко дорца и синова,
Па предата Мати Божја
Присећа се свих болова...

Ах те сузе, Свете сузе,
Одлите нас више пуши, —
Мати Божја измолиће
Да можемо васкрснути!

У Пепелишту, 28. октобра 1912.

Др. Вој. В. Рашић-Биослав.

Још овај број шаљемо лањским дужницима, па ако до 1. априла о. г. по нов. кал. не пошљу свој дуг, обуставићемо им лист.

УРЕДНИШТВО.

НА БАЛУ.

*Музика изводи танане валцере,
Господа се крећу окрешно и сирешно.
Дамма поклон. Осмјехом на кавалјере
Устају оне поносно и кокетно.*

*Шире се колоне. Као по валови
По ритмичким складним, страственим звуцима
У заносу страсном вију се парови
Из шуштање свиле и мирис парфима.*

*И док тако млади као припијени
Једно уза друго шапатама страсним
Уживају младост, као опијени,*

*Старије тоспе у разговор'ма гласним
Гледајући младеж уз зидове сједе,
А очеви пију и оздиљно гледе...*

Бања Лука.

Божидар Кременовић.

КОРЗО.

*Улица је жива и пуна је свјета:
Младијех и старих. Жива променада.
Свјет се горе доле задављајућ шета,
Смијех и шалама, кикот, — жамор влади...*

*Освјетљене радње, многе тоспођице,
Шаренила многа, разне шоалете,
Кавалјери млади и многи кидице,
Укочене даме, веселе кокетте . . .*

*Младић један иде елегантним темпом,
Удварајући се и задављајући
Са тоспођицом отменом и лијепо.*

*И кад би вријеме шад поћоше кући,
Свијет се разлази, којекуда туди . . .
Он њу кријућ трли и слатко пољуди . . .*

Бања Лука.

Божидар Кременовић

Српска мука у служби туђина.

Коме још није познато, како су наше Српкиње врло веште у свима врстама женског ручног рада? Српкиња тако рећи: што види, то створи. А доказале су то и многе изложбе женских ручних радова и у држави и ван ње. — Та је вештина неоцењиво благо нашег народа, а сем тога је она једна одлика српске народне душе, јер у тим радovima, ако исти нису по страним узорцима (мустрама) и књигама рађени, огледа се душа наше српске жене, у њима Српкиња даје израза свима својим осећајима. О томе се већ толико писало, да бих ја постао досадан када бих сад све то понављао, а не смем већ ни стога понављати ту тему, што су исту много позванији од мене са свих страна довољно расветлили. — Друго је, о чему сам рад овом приликом да кажем коју и да упозорим нашу јавност, а у првом реду наш женски свет.

Као што већ рекох, женски ручни радови у сваком погледу заслужују опште признање и хвалу и ми смо их заиста и приказали у јавности, али дотле,

а онда даље ни корака више не учинисмо у том правцу, а то је тек почетак почетка, то је тек први корак, за којим је требало и даље корачати, а не застати одмах на почетку. — А да је то све заиста тако, имамо нажалост и сувише доказа: јер док смо ми ручни рад српске жене приказали и страном свету и обратили пажњу истог на неискрпно врело досетљивости и вештине српске везиље и ткаље, па смо после ту исту српску везиљу и ткаљу оставили, да сама себи тражи пијацу за своје радове, па смо је тако силом одгурнули од себе и отерали туђинима у руке, дотле су вешти и практични туђинци живећи међу нама брзо запазили, колико благо лежи у рукама српске жене, али су и то одмах уочили, да се то благо без икаква улагања даје дивно искористити. Па када доћоше до те констатације, дадоше се одмах и на посао, да из српске муке истерају што већу корист, наравно за — себе. И тако доживесмо, да се поред нас живих туђинци, не-Срби лепо испомажу од срп-

ске муке. — У многим крајевима, где наш народ живи, а особито у онима, који су чувени са вештих раденица, већ од дужег времена има много туђинаца, а особито женскиња изабраног (чивуцког) народа, које лепу пару зарађују издајући српским женама и девојкама на израду такове ручне радове, које после шаљу у Пешту. Већ су многа српска места преправиле такове посреднице, које раденицама врло лоше плаћају, а њихову муку после врло скупо продају. Обично су то супруге сеоских трговаца — Чивута, које раденицама и не исплаћују у новцу, већ у роби, коју исте морају наравно код њих да узимају. — Кад човек види, како су заиста фини радови, које наше српске жене и девојке тим посредницама раде и кад дозна кол'ко и колико су наплаћене за свој рад, мора се чудом чудити, како да се није икоја Српкиња рецимо учитељица, или трговкиња сетила, да и она на тај начин створи себи споредна прихода. Но док ми много говоримо, а мало творимо у народу и за народ, дотле нам досетљиви странци испред носа отимају зараду, па нас потискују. У неким местима су чак странци и туђинци створили себи екзистенцију од српске муке. У Турском Бечеју н. пр. има једна туђинска фирма, која продаје српске тканице за завесе и т. д.

Но поред материјалне штете, коју

на тај начин имамо, још је и то грдна штета, што ти радови и ако су српски, долазе у промет не као српски, већ под разним другим именима: и јужноугарски и торонталски и како их све не прекрсте, само да се не зна да су српски.

Многа би Српкиња, кад би прихватила ствар ручних радова, могла на тај начин лепе зараде имати, а особито су у том погледу у врло згодном положају учитељице, јер оне као учитељице ручног рада имају најбоље прилике, да изаберу највештије раденице. Но и остали наш женски свет могао би се озбиљно бавити овим кол'ко корисним тол'ко и часним радом. А када би се хтело тај рад на широку основу поставити и организовати, када би се хтело смишљено и систематски радити, морале би га наше женске задруге узети у своје руке. Да је у нас иоле подузетна духа, до сад би се створило акционо друштво за женски ручни рад српске жене. То би друштво отворило сталну изложбу, базар тих радова, имало би своје радње у свима великим градовима, држало би безброј раденица па путника, и деоничари би сваке године све већу дивиденду имали.*)

Томашевац.

М. Вујић.

*) Ову мисао прихватио је, колико нам је познато, наш Савез Српкиња у Загребу и чим се мало утишају ратне трубе, он ће радити на тој мисли.

Уредништво.

Ј. Живојновић.

Стогодишњица.

[Свршетак.]

16. ПОЈАВА

Љубица изађе са свећом и стави је на сто.

Љубица: (гледа горе у небо —)

Ни трага нема још од видеела . . .

(Седне за сто —)

Бесконачне ли и бескрајне ноћи!
Преживети је, Боже, хоћу ли?
А шта ће сутра донети нам дан?
Хоће ли моћи шака људи та
Као гуја на пут да се постави,
А Турчин да је не сме прегазити!?

А прегази л' је, шта ће онда бити
Од куће ове, моје дечице?

Ох, децо моја!

(Утрчи унутра. Врати се —)

Моји голубови!

У вашој души блажен влада мир,
Над вама анђеол рај је разастр'о,
Па с вама игру сретну замеће,
Од тог вам лице срећом трепеће —
Ви не знате у земљи да је рат:
Да сутра може пушка планути,

Без оца, мајке да вас остави:
Ил мач да севне, да вам прекине
На усницама осмех блажени.
Ах, децо моја, да се мајка сад
Наљуби топлих ваших образа,
Јер ко ће знати, Боже, докле ћу?

(Уђе, па опет изађе —)

О Марко, Марко! — Тако мора бити:
На колац жива нећу Турчину,
Ни деца моја под мач крвнику!
О Марко, Марко!

17. ПОЈАВА

Пређашња и уђе Штитарац.

Марко:

Чујем, Госпођо!

Љубица:

Приступи ближе, брате рођени,
Као с душом својом да проговорим!

Марко:

Ти стрепиш нешто, драга Госпођо —
Од тога стид је јако Марка твог:
Тим вређаш стражу своју одану!
Док главе видиш на раменима,
Преступит' Турчин неће овај праг.

Љубица:

А падне л' глава твоја, шта ћу тад?
Не, пре нег паднеш, мораш свршити
Ти с нама, Марко! — Послушај ме сад!
Знаш, колико си глава посекао?

Марко:

А ко ће турске главе бројити?

Љубица:

Па је л' ти тешко убит' Турчина?

Марко:

Као бичем цвет с турчинка одшвићнути.

Љубица:

А би ли могао сваког убити,
Наприлику и другог човека?

Марко:

На заповест и сама анђела.

Љубица:

Па би ли смакао нашег Милана,
Михајила и мене...?

Марко: (устукне —)

Госпођо!?

Љубица:

Не сад, нег' Турци кад би напали,
Да робље њино постанемо сви!

Марко:

То не дао Бог!

Љубица:

Ал ако дође то?
Нек смрт нас онда потамани пре!

Марко:

И боље вам је него живети
У ропству њину —

Љубица:

Би л' нас побио:
Михајла, мене, нашег Милана
И свекрву ми?

Марко:

Бих ја то и сам,
Нег' да вас пустим њима у шаке.

Љубица: (изнесе крст —)

Па дигни руку! Ево видиш крст,
На ком је Исус Христос разапет —
А хришћанин си, је ли, верујеш?

Марко:

У једног Бога Оца и Сина и Свјатаго
Духа. Амин.

(Прекрсти се.)

Љубица:

Говори за мном:
„Тако ми мајке, што ме отхрани!“

Марко: (подигне десну руку на заклетву —)

Тако ми мајке, што ме отхрани!

Љубица:

„И њена спаса света онога“ —

Марко:

И њена спаса света онога —

Љубица:

„И оба света нека изгубим —“

Марко:
И оба света нека изгубим —

Љубица:
„Све зајдно ако вас не погубим:“

Марко:
Све зајдно ако вас не погубим:

Љубица:
„Михајла —“

Марко:
Михајла —

Љубица:
Мене —

Марко:
„Мене —“

Љубица:
Не, не, мене ти!
(Показује руком.)

Марко:
Ал, Госпођо! — О, то је страшно, знаш,
А никад ти се нисам страшио:
Па стани, да се мало приберем!
(После почивке —)

Љубица:
Сад можеш даље —

Љубица:
Мене —

Марко:
Тебе —

Љубица:
„Милана —“

Марко:
Милана —

Љубица:
И свекрву ми.

Марко:
И свекрву ти.

Љубица:
„Тако ми Бог помогао!“

Марко:
Тако ми Бог помогао!

Љубица:
Пољуби!
(Штитарац целива крст.)
А сад нека си ми брат
По Богу и по Светом Јовану!
(Пољуби га у руку.)

Марко:
Ал, Госпођо!

Љубица:
То не, већ: „Љубице!“
Сад лаку ноћ!
(Оде)

Марко: (сумњајући —)
Да Бог да! Лаку ноћ!
(Дивећи се —)
Таке ти данас жене, Србијо!
А какви треба да су људи тад?

18. ПОЈАВА

Остане Марко и Туцаковић ускочи преко тарабе.

Марко:
А откуд ти?

Петар:
Са Љубића.

Марко:
Зар сам?

Петар:
Овамо сâм ја, други које-куд.

Марко:
Шта рече?

Петар:
То: побегли, куд ко знао.

Марко:
Па шта ћеш ту? И тебе ја да браним?

Петар:
Да вратим дуг, сам дошао овамо,
Што господару за се дугујем.

Марко:
А шта ће нам? И ово пусто је,
Што чувам овде, када нема вас!
Размакни, Боже, бар тај црни вео —
Нек сване већ, да видим из даље:
Кад заклетви ми црној куцне час!

Петар:
Ах, стид ће бит' га: онај бели дан
Поцрнеће од срама наново
И пропасти — што кажу — у земљу,
Па од тад вечна ноћ да настане:
Шта наша војска јутрос почини —
Као зечеви у трње стругнуше.

19. ПОЈАВА

Пређашњи и излази Пеца и Пекета.

Пеца:

Зазорило је, трећи петли већ —
Одморисмо се, треба полазити.

(Узме чутуру са стола, напије се и да Пекети.)

Петар:

А куд сте ради, добри људи, ви?

Пеца:

На Љубић. Куда? Куд остали свет.

Петар:

Тад нећеш тамо, куд си пошао.

Пеца:

Да куд? На Љубић идем.

Петар:

Бићеш сам:

Са Љубића остали оде свет.

Пеца:

А Турци?

Петар:

Турци? То тек није свет!
На Љубићу су зато остали —
Ал и они ће доћи овамо.

20. ПОЈАВА

Пређашњи и излази Љубица носећи рубље.

Љубица:

И ти си прошла, ноћи најцрња!
Да спремим ово по том гласнику —
На Љубићу ће можда требати.

Петар:

Опанака си спремит' требала,
А рубље није оштећено још —
Јер кожа им је испод кошуље,
А ту јунаци добро чувају:
Те уз њу онда благо кошуљи!
Ох благо теби, добри Мутапе,
Срамоте ове ниси издржао —
Од силне туге јунак пресвиште!

Љубица:

А откуд ти ту, Петре?

Петар:

С Љубића.

Љубица:

Па што си дошао?

Петар:

Ту да помогнем.

Љубица:

Тад ниси требао доћи овамо —
На Љубићу су Турци, тамо иди!

Петар:

Та, доћи ће овамо они већ.

Љубица:

А где сте ви, да они дођу?

Петар:

Ту —

Јер ако ово овде нисмо ми,
Е онда нема нас.

Љубица:

Говори већ

Разумљиво!

Петар:

Па кажем: ево нас —
Јер с Љубића се све већ разбегло.
Гле!

21. ПОЈАВА

Пређашњи и улазе: Милош, Јован Вукомановић,
Гарашанин, иг. Авакум, Танаско Рајић, Паштрмац,
Димитрије и т. д.

Петар:

Ето видиш!

Љубица:

Откуд, људи, ви?

Иг. Авакум:

Са Љубића, да вас спасавамо.

Љубица:

А себе, видим, већ сте спасли . . .

Милош:

Да!

Ха, где си сада, Карађорђе силни,
Да стегнеш пиштољ страшном песницом

И руљу ону сјуриш у чопор!?
И ја бих друго после извео
И без Светога царског Савеза,
Што ниси јунак разумевао ти.

Љубица:

А ја вам јадна спремам превоје
За ране ваше —

(Дохвати рубље и разастире —)

Ево, кецеље
Нек буду то вам, опашите се —
И преслице ће село набавити:
Па жене зов'те, да вас бранимо,
А ви нам прело ту удесите!

Милош:

Не кори тако грдно, Љубице:
Та тебе ради само дошли смо —
Са децом тамо да те претуримо
У Црну Гору, или Немачку . . .

Љубица:

Ни корака вам ја из Србије,
А себе већ сам обезбедила:

(Показује на Марка —)

У руке жива нећу Турцима,
А мртву могу и пси изести.

22. ПОЈАВА

Пређашњи и улази један Темнићанин.

Темнићанин:

Помози Бог вам!

Љубица:

Бог ти помогао!

Темнићанин:

Господар Милета Радојковић —
У Темнићу наш нови војвода,
Са Бјелице ме шаље, да вам јавим:
Да помоћ турску једну разбисмо,
Што Крагујевцу беше намерна —
Од хиљаде их једва умаче
До двеста-триста и то рањавих.

Љубица:

Јесте ли чули, људи шта чине?
А шта сте ви то сад починили?
Повратите се одма на место —
И народ сав ће листом за вама,
А храбрима је и Бог пријатељ!
И срећа ће вам тад прискочити.

23. ПОЈАВА

На пољу се чује: „Хура! Хура!“ Улази
Милић Дринчић.

Милић:

Доброј'тро, Господару! Да си здраво!

(Скида капу —)

Црногораца двјеста дсводим,
Да с вама зајдно Турке ћерамо.

Милош:

Добро ми дошао врли Дринчићу,
Као весник боље среће . . .

(Рукују се.)

24. ПОЈАВА

Пређашњи и улази Јован Добрача.

Добрача:

Помоз' Бог!

На Љубић, мислим, да се спремате,
Те нешто војске и ја доведох —
Пет стотина је са мном Гружана.

Милош:

Мој Добрачо! О Бог те донео!

(Загрли га.)

25. ПОЈАВА

Пређашњи и улази Бошко Ђукић.

Бошко:

Ах, хвала Богу, кад вас нађох већ,
Да клетву ову с душе отиснем
И јурнем с вама у ту турску крв,
Да не слушам већ прекор савести —
Што пустих сестру да ми пропадне,
Кад мајка њоме мене откупи!
Да л' требаш осветника, војводи?

Милош:

Ох, камен да ми сад оживи сваки,
Што год га је у нашој Србији,
Успавана му плане варница
На освету за патње народне —
А не, да л' треба срце момачко,
У које отров Турци кануше:
Отровна гуја буди њима сад!
(Рукује се с њим.)

26. ПОЈАВА

Пређашњи и улази Милисав Здравковић.

Милисав:

А што си стала, српска војско, ту?
Облаке црне тамо не видиш ли,

Што целу земљу мраком покрише —
 Та, вечна ноћ срамоте крије нас,
 А по њој бесне клети злодуси
 И даве све, што крсту притиче —
 И оца мога ено заклаше
 — Кад зверу неста већем робова,
 На коцу муком да му праве сласт —
 Ни владика га српски не спасе.
 Сулејман тлочи по Београду —
 Отрпет' више ја вам не могу,
 Већ ко ће са мнош, гесло: освета!

Сви:

За мач! За народ света освета!

27. ПОЈАВА

Пређашњи и улази Стеван Добрњац.

Добрњац:

У сретан час се, браћо, скупили!
 И мене ево с целом Моравом.

Милош: (пружи му руку —)

Мој Добрњче, мој мили Стеване —
 Ти славу брата Петра настављаш!

(Љубици —)

Сад ето нове војске, Љубице,
 Па немој рећи да је пуки страх —
 Ал мудрост тако саветује нам,
 Да своје све одавде склонимо:
 Безбрижнији ћу много за вас бити
 И борити се онда као лав,
 Кад послу могу да се предам сав.
 Приклони ми се зато намери —
 У Никољски да одеш манастир
 Са децом нашом!

Љубица:

Добро, ићи ћу,

У који хоћеш кутак Србије:
 Ал из ње жива никуд не одох.
 Из ње ко оде — мучно тај се враћа,
 А ја ту мислим кости оставити!

Милош:

Е сад, јунаци, у бој наново!

28. ПОЈАВА

Пређашњи и Јован Ковач угура топ.

Ковач:

Стој! Ни ковач није мачи кашаљ, гле!

И топа ево, нека буде ваш!
 А ја ћу главом бити тобција.

Рајућ:

Овамо, да га ја опкорачим
 И браним благо наше најдраже!
 Док мене траје, неће Турцима
 У руке пасти — нас изневерити.

Милош:

Нек ти је слава, дични мајсторе —
 И топ кад слити знаш за народ свој!

29. ПОЈАВА

Пређашњи и улази Вујица Вулићевић.

Вујица:

И теби слава, мудри Милошу!
 Кад машеш мачем још у десници,
 Потуцали се док смо светом ми.

Милош:

Ах, Вујице, мој мили гласниче!

(Рукују се —)

Ил преходница можда си нам ти
 Из Русије свих наших војвода —
 А сад нам свачиј потребан је мач.

Вујица:

Ја сѐ сам дошао — они чекају,
 Да цар их с војском руском испрати,
 Од Турака да Балкан очисте
 И спреме цару руском Цариград.
 Ал то ми дуго беше чекати —
 За прва века још сам живет' рад
 И окушат' за народ ум и мач;
 Јер дочекати, сумњам, да ће оно —
 Да чекају ма сто још година.

Милош:

Господар Ђорђе, камо ли нам он?
 Зар не мисли бар сад да прискочи,
 Кад најбоље би роду дошао?

Вујица:

Он не може, јер цар још није рад
 Да с турском силом опет зарати —
 А Вожд је залог да ће бити мир.
 Ал што без њега учинимо ми,
 За ото није одговоран Рус;
 На то вам ево његов благослов:

Што можете, да сами створите —
На туђу помоћ дуго ли се чека:

Милош:

И чинићемо. Хвала Вујице!
Ми загазисмо, па шта даде Бог,
А чекат' — знамо — да немамо ког.
Јунаци напред! Збогом Љубице!
(Загрли је и пољуби. Кад он одступи, приђе јој
Туцаковић —)

Пешар:

На Љубић одох сад, да погинем!
(Пољуби је у руку, а она га тапше по рамену, док
међутим сви поскидају капе и запевају —)

Хор.)*

*Божје силни овог света,
Род наш води на успех,*

*Родовањем петсто лета
Испаштасмо тежки грех —
Буди воља Твоја света!
Брди моле Бога свој:
Господара живи, Боже,
Да победи врата злог —
Шта Срдији враг шад може:
Њу драни Бя, сав род и Бог.*

Милош: (ухвати Љубицу за руку —)

Још децу само да ижљубим нашу!
(Уђу у кућу.)
(Завеса пада)

* (Композиција у Срп. Заб. 1904. XXVII. стр. 21. бр.)

Д О П И С И.

Беч. (Лепа прослава.) На Ваведеније прошле године, прославила је уз прославу женске добротворне задруге у Бечу, и њена врсна председница гђа Јелена Остојић десетогодишњицу свога председништва. Исти дан после подне, пошле су многобројне чланице и одборнице у стан гђе председнице и честитале јој на њеном истрајном раду и мудрој управи. Гђа Јелка Прохаска, поздравила је дирљивим речима гђу пред-

седницу, молећи је, да и на даље истраје са истом вољом и пожртвовањем, у корист ове наше мале задруге. Дирнута овом пажњом, гђа председница се у неколико речи захвалила, изљубила са свима, и госте своје српским гостољубљем угостила.

Нека је гђи председници и овом приликом хвала на њеној бризи око ове мале добротворне установе.

Једна чланица.

Рад добротворних задруга Српкиња.

Нови Сад.

Добротворна Задруга Српкиња Новосаткиња имала је своју одборску седницу 7. (20.) фебруара о. г. у којој се оверили записници од прошле одборске седнице и од XXXII. редовне главне скупштине. Потом је поднешен на увид штампан извештај месне филијале Црвеног Крста о скупљеним прилозима за божићни дар војницима на граници и у случају рата за потребу рањеника. Из тог исказа излази да је наша задруга од свију месних корпорација највише скупила и приложила на ту цел (500 К.) — Овлашћен је перовођа, да заступа нашу задругу на II. ред. скупштини месног Српског Сокола, која се састаје у недељу 17. фебруара (2. марта) о. г. — Додељена је милостиња сиротој Марији Костићки од 12 К на коју је цел приложио 10 К и г. Х. Гавра Плавшић и овла-

шћене су благајкиња и одборница Вида Вулко, да тај прилог од 22 К уруче тој сиротици. — Одређена је месечна припомоћ од 6 К до даље наредбе остарелој и изнемоглој шваљи Марији Драгичевићки. — Умољене су одборкиње да позову у чланство све госпође, које се скоро довеле или доселиле и у опште све за које знају да нису чланице а могле би бити.

Стари Бечеј.

У недељу 29. јануара (9. фебруара) 1913. године одржано је у просторијама Бачко-потиске штедионице у највећој тишини редовна скупштина »Просветне Задруге Српкиња у Старом Бечеју«.

Чланица беше на окупу деветнаест, а пред-

седавала је потпредседница гђа Еуфимија Влаховићка.

Прва тачка дневног реда беше извештај о раду задружном у прошлој 1912. години, који укратко гласи:

У годину 1912. ушла је наша Просветна Задруга Српкиња са великим материјалним добитком, јер јој је остало од забаве — приређене у очи нове године 1012. — чист приход 645 круна 47 потура.

Чланица је у почетку године било 50, нових се уписало одмах у почетку 12, при крају године 1, свега нових 13, но једна се — Зорка Спајића — исписала, једна се — Славка Гаванска — при крају године одселила из места, две су умрле, тако да је на крају године остало 59.

У почетку године умрла је вредна и дугогодишња чланица гђа Јелисавета Соколовића, а 13. октобра умрла је напрасном смрћу изненада на путу дугогодишња и многозаслужна, опште уважена и од свих поштована председница гђа Емилија удова Јоцића, рођ. Предраговића. Наша ју Задруга достојно ожалила, као што је и заслужила мудрим својим и родољубивим радом.

Обе упокојене чланице одмах су убележене у задружну читуљу, те је и за покој њихових душа принета топла молитва милостивоме Творцу и Утешитељу благом о заједничком парастосу, који је одржан последње суботе 1912. године. На парастосу је осим пароха задружног високопречасног г. Јована Бороте, окружног протопресвитера, чинодјествовао и пречасни господин Јован Степанов свештеник, а појао господин Јован Поповић. Обојици се изразила у записнику захвалност. Појало је на кору срп. црквено певачко друштво, којем се поред најискреније хвале одредио још и поклои од 20 круна.

Чланарина је врло уредно уплаћивана, те је утекло свега 498 круна.

Приликом боравка срп. народног позоришта у нашем месту, Задруга је у спомен преминулој својој председници приложила на Позориште 100 круна.

Кад је започео рат балканских краљевина за ослобођење својих сународника испод турског јарма, понудиле се не само многе чланице Задруге него и многе госпођице нечланице, да ће драговољно прикупљати милодаре за рањенике и болеснике у том рату, те су, с дозволом претпостављених политичких власти, прикупиле 6920 круна и 72 потуре, од које је своје послато Црвеном Крсту у Београд 4600 круна 72 потуре, и око 1000 комада разног белог рубља и завоја, а Црвеном Крсту на Цетиње 2320 круна.

1912. године имали смо две питомице:

1.) Александру-Санду-Татићеву, која је летос с добрим успехом свршила III. разред срп.

вероиспов. учитељске школе у Сомбору, сад је у IV. години.

2.) Ковинку Пирошку, која је летос свршила II. разред исте школе у Сомбору; сад је у III. разреду.

Прва је уживала 40, а друга 20 круна месечно припомоћи од наше Задруге.

Месечну потпору од 3 круне уживала је и ове године слепа сиротица Ленка Јанковићева.

Друге милостиње и остали издаци видеће се из годишњег рачуна, о коме опширан извештај подноси госп. перовођа, који је по досадашњем обичају и овлаштењу од стране госпође председнице прегледао рачунски благајнички дневник, све ставке касе-журнала сравнио са признаницама и са уложним књигама, те саставио закључни рачун, који овако гласи:

А. Примање. 1.) Готовина 1.) јануара 1912. г. К 48'43, 2.) Чланарина К 498'—, 3.) Уписнина К 24'—, 4.) Делимак на 25 деоница Бачко-потиске штедионице за 1911. К 325'—, 5.) Бруто-приход од забаве К 1.237'90, 6.) Извађено улога К 1.400'—, 7.) Остатак од »Бадњег вечера« за Привљедникове питомце 1911. г. К 12'80, 8.) Разно 40 фил. Свега К 3.545'53.

Б. Издавање. 1.) Припомоћ питомицама К 600'—, 2.) Плата послужитељци К 68'—, 3.) На потребе перовођства К 100'—, 4.) Црвеном Крсту К 1.000'—, 5.) Српском народном позоришту К 100'—, 6.) Прилог на будимске школе К 20'—, 7.) Сав трошак о забави 31. децембра 1911. г. К 592'43, 8.) Уложено у штедионицу К 825'—, 9.) Претплата на Женски Свет К 3'—, 10.) Поклон послужитељци о Божићу К 10'—, 11.) Књиге деци о испитима К 6'78, 12.) Милостиње К 63'—, 13.) Штампање посмртница и венац † председници К 34'—, 14.) Парастос К 27'08, 15.) Поштарина К —'10, 16.) Разно К 17'20, 17.) Готовина 31. децембра 1912. г. К 79'94. Свега К 3.546'53.

Овај се рачунски извештај, пошто је благајнички дневник с прилозима нађен у потпуном реду, узима на знање, а госпођи Христини Хаднађевој, задружној благајкињи од 6. марта 1883. непрекидно досад, на њеном свагда тачном и савесном вођењу рачуна даје не само опросница, него још и најтоплија хвала и признање исказује на њеном неуморном тридесетгодишњем свагда беспрекорном, родољубивом раду.

Имовно стање наше Задруге беше 31. децембра 1912. овако: 1.) Улог у штедионици К 6.910'94, 2.) 25 деоница Бачко-потиске штедионице по 240 Круна, К 6.000'—, 3.) Готовина К 79'94. Свега К 12.990'88

31. дец. 1911. г. било је свега . . . К 13.872'80

31. „ 1912. „ „ „ . . . К 12.990'88

Иметак се 1912, смањио за . . . К 881'92

Узимајући и овај извештај на знање пре поручује скупштина, да се у будуће има што више штедити и чувати, да би се тај мањак што пре отклонио

На реду беше избор председницā, часништва и одбора, но скупштина једногласно закључује: да из великог поштовања спрам преминуле нам добре и мудре председнице госпође Емилије Јоцићке, која је непрекидно од 27. априла 1886. до 13. октобра 1912. председницом овој Задрузи била, нити њено место попуњује, нити се упушта у какве изборе, него моли како госпођу Еуфимију Влаховићку, потпредседницу, тако и остале часнике и одборкиње да издрже у својим дужностима и даље, док се не наврши година од смрти председнице.

Још имамо споменути, да је наша Задруга примила поклон 30 круна од овдашње Кредитне Банке и 50 круна од Бачко-потиске штедионице, на којима лепим поклонима је писменим путем изречена најтоплија благодарност.

Приспеле молбе за милостињу упућују се одбору на решавање.

Захваљујући госпођи Еуфимији Влаховићки потпредседници на великом труду уложеном у рад задружни после смрти председнице, који рад беше један од најродољубивијих, скупштина се разилази с усклицима: Живела нам госпођа председница!

Земун.

На Сретеније 2. (15.) фебруара о. г. у три сата после подне, одржала је »Добротворна Задруга Српкиња Земункиња« своју шеснаесту главну акупштину. Кад се је једна трећина чланица искупила, задружна председница гђа Софија пл. Спирта кратким говором поздравила је чланице и отворила скупштину. Од стране редарственог повереништва присуствовао је чиновник г. Павле Жутић.

После помена мртвих на име: задружног многозаслужног тајника г. Вељка П. Петровића, и потпомажућих чланова г. Озрена Карамата и Драгутина С. Лазића и редовне чланице Николићке Л. Софије, скупштина је устајањем одала почаст покојницима са изразом: Слава им! и Бог да им душу прости!

Задружни тајник г. Коста Петровачки чита извештај управног одбора, о раду и успеху за прошлу 1912. год. из којег се види, да је одржано девет редовних седница, те да је многа сиротинска суза утрвена, јер је на милостиње издато: 2205 кр. На добротворне сврхе: 1130 кр. и на одело сиромашној школској деци 300 кр.

За тим су прочитана имена приложника за српски и црногорски »Црвени Крст« што су чланице између себе по дозволи више власти купиле и то: 2226 кр. Осим тога је наша задруга дала: 1000 кр.

Управни одбор је и прошле године приредио свечаност за задружно »Крсно Име« Малу Госпојину, те је при резању славског колача кумо-

вала гђа Марија уд. С. Јовановић, и поклонила задружној благајни 20 кр. У току 1912. г. одбор је приредио две забаве, те од једне добивено је чистих: 1003 кр. 28 пот. Од друге »Кермеса« у јуну: 861 75 п.

Из прочитаног извештаја прегледачког одбора о стању задружног имања и благајне, види се да су били огромни издаци прошле године, па ипак је имање повећано са 507 кр. 33 пот. јер је концем 1911. год. било: 24510 кр. 52 пот. а концем 1912. год. износи: 25017 кр. 85 пот. Скупштина је са пажњом саслушала извештај, и како управном тако и прегледачком одбору изречена је захвалност на ревном и савесном раду, а гђи Љубици П. Милаковићки као благајкињи, на труду око вођења књига и рачуна.

За тим се приступило избору часништва, које је акламацијом поново изабрано и то: За председницу гђа Софија пл. Спирта, за потпредседницу: гђа Јелена пл. Бенко, за благајкињу: гђа Љубица П. Милаковић, а за тајника: г. Коста Петровачки, срп. нар. учитељ.

У управни одбор тајним гласањем изабране су ове госпође: Авакумовићка др. Г. Вера, Азуцки К. Драгиња, Димовићка Д. Мара, Купусаревићка Тереза, гђица Ковачевићева Мара, Лаушевићка Ем. Христина, Николићка др. В. Јелена, Недељковићка др. С. Мара, Радмановићка Даринка, Славковићка Ђ. Софија, Тошићка М. Анка и Шујица Јелисавета. У прегледачки одбор, гђа: Тривунчићка Ј. Лепосава, Јелена Сечански и г. Сава Пушић, као извештац.

Да овере скупштински записник, гђе: Марковићка Д. Милена, Пантелићка П. Емилија и Микићка Јованка.

Пошто се још прорачун за 1913. г. одобрио те тиме дневни ред исцрпио, гђа председница се захвалила чланицама на одзиву, и скупштина се разишла.

А. М. Т.

чланица упр. одбора.

Панчево.

Главна скупштина Добротворне Задруге Српкиња Панчевачких одржана је у недељу 10. (23.) фебруара ове године у просторијама Радничке Школе под председништвом гђе Анке К. Милутиновића, председнице. Како се брзо искупио довољан број чланица, отворила је председница скупштину кратким поздравом а за тим је перовођа гђа Анђелија С. Кешанског прочитала имена оних гђа, које су се у току прошле године пријавиле за чланице задруге.

Скупштина је све пријављене госпође примила за чланице уз усклике »живеле«. Прошле године умрле су ове чланице: чланица добротворка Јелена Радосављевић, која је пуних 7 год. као одборница вољно и ревносно послу-

жила задрузи и својим зрелим саветима много допринела напретку њезину; редовне чланице: Александра Николић, Драга Секешан, Босиљка Чолаковић, Персида Тодоровић и Јулијана Форда. Скупштина је устајањем и ускликом: „Слава“! „Бог да им душу прости“! одала почаст покојницама а имена њихова унеће се у задружну читуљу, да се докле год задруга постоји спомињу о свечаном парастосу.

Перовођа је за тим прочитала опширан извештај о раду управног одбора за 1912. год. Из извештаја се види како лепо ради и напредује ова задруга. У прошлој години примљено је од Панчевачке Кредитне Банке К 400 за издржавање Радничке Школе. За тим К 380 од родољубивих Срба и Српкиња у место венца на одар својим милим покојницима, чија смо имена у јавној захвалности већ изнели у овоме цењеном листу. Како је интелигенција већином прихватила овај користан начин исказивања пијетета према својим покојницима, на жалост, наш средњи сталеж, а видимо и код ратара, тек сад су ушли у моду венци, што би требале све чланице задруге да настоје саветима свугде и на сваком месту да искорењују. Редовна забава постигла је врло добар материјалан успех. Чиста прихода било је К 777.70 п. Изречена је нарочита захвалност г-ђи одборници Даници М. Стефановића, која је много труда положила око извођења првог дела програма; исто тако заслужиле су захвалност и суделовачи: г-ђце Вукосава Филиповићева, Анђелија Јовановићева Олга Стефановићева и г. Јеврем Спајић.

На издржавање сироте деце и милостињу утрошено је К 1792. Ово је до данас највећа свота, коју је задруга потрошила на милостињу, то је с тога, што је прошле године приступила подмирењу преке потребе нашег друштва, а то је, старању око издржавања сирочади, напуштене деце и потпомагању сиромашних родитеља благословених, или како се модерно каже, оптерећених са многим децом. Прошле године припомогла је задруга издржавање 25 сироте деце и спречила да не оду у туђе руке; сем тога добијале су месечне потпоре 13 старица и 3 изнемогле сиротице. Да би и ове године могла задруга што боље подмити потребу издржавања сироте деце, скупштина је дозволила да се може камата из задужбине благопок. Марије К. Јовановића, рођ. Јовановић, употребити на ту циљ, што и основно писмо дозвољава. На разне прилоге издато је К 114, највише на будимске школе и споменик Милици Српкињи.

Задруга је имала немилу спора са Привредником због тарифе за питомице и најпосле заједничким попуштањем дошло је до споразума. Желети је, да ова ствар не остави рђаво расположење према Привреднику.

Поводом рата наше браће у Србији и Црној Гори са Турском, братска и човечанска

дужност нам је налагала, да прилозима како у новцу тако и у стварима укажемо своју помоћ. По добивеној дозволи од стране високог министарства унутрашњих дела, скупљено је за Српски Црвени Крст у новцу К 15.880.42 и 146 динара, сем К 574.37 што је наша задруга потрошила из своје благајне за набавку рубља. Јаван рачун о прилозима како у новцу тако и стварима штампан је и изречена је најтоплија захвалност како прилагачима тако и скупљачима, као и свима онима, који су помогли да се рубље изради.

У току прошле године састале су се све панчевачке женске задруге у конференцију ради саветовања о овдашњем Убогом Дому. Госпођа потпредседница и г-ђа одборница Анка Константиновићка у име ове задруге пристале су, да наизменце обилазе Убоги Дом и да се од времена на време састају, те да своја опажања и примедбе саопћавају и заједнички чине потребне кораке код мађистрата. Овај корак свију овдашњих женских задруга од преке је потребе, јер само уз сарадњу женских друштва одговараће Убоги Дом потпуно своме циљу.

Друштвена слава и парастос умрлим члановима одржан је најсвечаније и ове године. Колач је поклонила и пререзала г-ђа благајкиња Ана Вучковићка.

На Бадњи дан обрадована је сиротиња у Убогом Дому. Г-ђе Анка Константиновићка и Олга М. Живановића понудиле су их оним што се обично на тај дан благи у српским кућама спрема. На то је утрошено К 20. Г-ђе одборнице с г-ђом потпредседницом Јелисаветом С. Теодоровића редовно су похађале састанке Привредникових питомаца а првог дана Божића после вечерња подељени су им дарови што су им чланице задруге послале. Г-ђа председница поклонила је божићну свећу и новац у чесницу, г-ђа потпредседница чесницу, а г-ђа Анка Константиновићка божићни колач.

Извештај овај узет је на повољно знање, а за тим је преч. г. управитељ Душан Радуловић прочитао исцрпан извештај о Радничкој Школи за 1912. годину.

Од 54 уписаних ученица свршило је II. течај 1911/12. године 24 и то у I. години 17; у II. г. 6, у III. 1. Учитељица је г-ца Јелена Пуркоровић. Испит цртања кројева полагале су у II. год. Мира Ранисављевић, Милка Тодорова и Олга Тарајићева; у III. год. Славка Јосимова. Ова ученица радила је испитни рад под надзором г-ђа одборница.

Изложба ручних радова ученица отворена је 10. (23.) јуна и трајала је до 15. (28.) јуна прошле године. Завршетак школске године и благодарење обављено је на Видов дан после подне.

Нова школска година 1912-13. отпочела је 1. септ. Уписало се 35 ученица и то: у I. год. 14, у II. год. 9, у III. год. 3, приватних уче-

ница 8. У 1912 год. пало је од школарине К 392, од зараде К 777'55, од продатих ствари К 17'04. Од Панчевачке Кредитне Банке примили смо припомоћ од К 400, а из задужбине благопоч. Васе и Драге Радосављевић утрошена је на школу камата од К 405'68. На Радничку Школу утрошено је у прошлој години К 2616'84 од које своте спада на задружну благајну, само К 456'83.

У смислу решења високославног Српског Народног Школског Савета под бројем Ш. С. 77/108 ех 1912. обратио се Управни Одбор на овдашњу српску православну црквену општину у погледу споразума ради претварања Радничке Школе у продужни течај српске више девојачке школе и добио је под бројем 139. из 1912. год. овај одговор: „Црквена општина није вољна упуштати се у било какве преговоре у тој ствари“.

Управни одбор употребио је све и сва да Радничку Школу унапреди, а што потпуно успео није, не лежи кривица на њему, јер су већином прилике, односно неприлике, биле јаче од њега. Сваки прави и искрени пријатељ нашег женског подмлатка мора желети, да се ова корисна установа, Радничка Школа, коју ова задруга преко 10 година издржава, а која је постигла несумњиво добрих резултата, одржи и колико се год може унапреди. Скупштина је са запетом пажњом саслушала извештај господина управитеља на Радничкој Школи и одобрила рад како управе тако и одбора.

Узет је на повољно знање извештај прегледачица рачуна о стању благајне за прошлу годину, те је скупштина издала опросницу за рачуне из 1912. г. како одбору тако и вредној благајници г-ђи Анки Вучковићки захваљујући јој се на тачном вођењу књига друштвених. Иметак Задруге износио је 1911. године К 48.569'11, крајем 1912. године износи К 50.078'53. Крајем 1912 године умножио се са К 1509'42. Прорачун за 1913. год. примљен је по одборском предлогу. По прорачуну износиће примање К 5602 и у издавање уврштено је, осим издржавања Радничке Школе, на сироту децу милостиња К 2000.

У смислу друштвених правила имала је скупштина да бира трећину одбора. На предлог г-ђе председнице једногласно су поново изабране ове г-ђе: Евица К. Бошковића, Олга М. Живановића, Софија Ј. Станишића и Јованка С. Вучкова. За прегледачице рачуна изабране су г-ђе: Бојана Др. Драгићевића, Јелена И. Ђирилова и Анка Св. Јовановића. Да оверове скупштински записник изабране су г-ђе: Еуфемија Поповић, Анка П. Делића и Јелена Вакар.

Пошто се г-ђа председница захвалила задругаркама на лепом одзиву и препоручила задругу и за будуће њиховој пажњи и љубави, завршена је скупштина.

И р и г.

Добротворна Задруга Српкиња Иришкиња одржала је своју главну скупштину у недељу, 17. II. т. г. те је управа поднела скупштини овај извештај:

Славна скупштино!

У смислу наших друштвених правила поднаша вам одбор ове задруге извештај о своме раду у години 1812. а десетој од постанка ове задруге, а тако исто и о променама, које су настале у задружној управи.

Ради нарушеног здравља захвалила се госпођа Јулка Машић на части председнице наше задруге. Г-ђа Машић има највише заслуга за оснивање ове задруге, а под њеном управом је ова задруга постизавала и лепих успеха у своме раду, с тога управни одбор није узео оставку на знање, него је решио, да се причека, те када се здравствене прилике промену, замоли госпођу, да се прими и надаље обављања председничке части. Пошто се последње није догодило, а бивша председница остала при својој захвали, сазвана је ванредна скупштина задруге 27. октобра 1912. те је на истој једногласно изабрана за председницу госпођа Зорка Живковић. А пошто се пре ове скупштине захвалила ради фамилијарних околности и подпредседница госпођа Мара Барковић, која је за више од четир месеца дана пожртвовно замењивала председницу, изабрана је за исто место вредна чланица управе Госпођа Десанка Цветков.

На упражњена места у управном одбору изабране су чланице ове задруге Госпође: Ирена Новковић, Софија Косановић, Драгиња Дамјановић и Олга Милошевић.

У овој смо години, као што вам је познато, једва једном извршиле аманет Срп. Жен. Добротвор. Задруга, да се песник — Српкињи Милицы Стојадиновић подигао споменик, који је откривен на Видов-дан ове године у манастирској башти у Раваници. Скупљање прилога за исти отпочето је 1909 године, дакле пре шест година, те је истом ове године скупљена толика свота, те смо могле приступити остварењу. Споменик је израдио на наше потпуно задовољство српски вајар Јован Пешчић уз врло повољне увете. Премда нам је недостајало још око 400 К латиле смо се извршења овога задатка у нади, да ће се та свота ску-

пити на сам дан открића од честитог и дарезљивог народа српског. И нисмо се превариле. Вредне наше задругарице и честите Српкиње девојке, скупиле су на тај дан које прилога, које распродајни разгледница — карата са Миличиним ликом 417 К, и то је и наш овогодишњи Видов-дански дар, који смо употребиле за споменик. Скупљено је 2.792 К 12 потура, утрошено за споменик 2.819 К 08 потура. Мањак је био 27 К 68 п. која је свота надокнађена са доцнијом распродајом карата — разгледница.

Познато вам је, како је прослава била импозантна, те је нећемо и овде описивати, само ћемо и овде — вечне успомене ради — изрећи своју захвалност Госпођи: Олги Костић из Шида, која се одазвала нашој молби са онако лепим говором Милице — Српкињи. Нашој првакињи Српкињи Госпођи Савки Суботић, која ради болести није могла присуствовати овој нашој прослави, те је послала свој красни говор — поздрав Српкињама, који је прочитао професор срп. вел. гимназије Г. Милан Јовановић. Госпођи Зорки Јанковић, на онако лепој пригодној песми за ову свечаност, коју је са ретким разумевањем одекламовала наша вредна Српкиња Катица Барковић. Г. Исидору Бајићу, који је вештачки на нашу молбу компоновао Миличину песму: Мојој Фрушкој Гори. Надаље певачким друштвима из Руме, Митровице и Раковца, која су се такођер одазвала нашој молби и са лепим песмама и певањем увеличали нашу свечаност. А највећа хвала нека је изречена нашим другима Срп. Жен. Добротвор. Задругама из Србије и овде код нас, које су притекле са својим прилозима, те се данас беласа из баште манастира Раванице, окружен са оном бујном природом питоме Фрушке Горе, споменик Миличин, као знак наше свести, да штујемо и ценимо оне, који су живели и радили за свој народ. Чим се доспе, издаће се о прилозима јаван рачун.

Крајцарашки фонд нам је у овој години нарастао на 417 К 58 п. Био би много већи, да нисмо морале купити прилоге у друге сврхе, врло прешније. За фонд Српског Дома скупљено је од стране наше задруге 218 К 56 п.

На Велику Госпојину, као дан своје славе, служена је св. литургија у св. Успенској цркви, на којој је врло лепо говорио свештетик г. Дане Мишић о раду за народни напредак и како

у томе не смеју изостати и наше женскиње. После службе искуписмо се у дворани срп. основне школе, где смо осветиле водицу и пререзале славски колач. Кумовала нам је Госпођа Спасенија Косановић и лепо обдарила ову задругу.

Када је прошле јесени настао рат на Балкану ради коначног ослобођења нападене наше браће и осталих Хришћана испод турског јарма, извршила је и наша задруга своју српску, хуману и хришћанску дужност, те колико нам беше могуће, притекосмо у помоћ Црвеном Крсту балканских држава и рођеној браћи својој са новцем и стварима. Најпре смо замолиле дозволу од високе кр. земаљске владе, одеда за унутрашње послове у Загребу, те смо исту и получиле. Одмах је врсно коло овдашњих Српкиња девојака, под руковођством Госпођице Катице Барковићеве приступило послу око шивења рубља, а чланице управног одбора, којима се прикључиле Г-ђице: Исидора Ђирић и Данка Теодоровић, скупљале материјал. Тако смо у рубљу послале 442 кошуље, 434 ком. доњег веша, 730 ручника, 252 пара чарапа, 44 чаршава, а за 320 К завоја и т. д. Осим тога су чланице управног одбора скупиле у новцу у месту и околини 3.632 К 65 п. Од те је своте сама наша задруга приложила 345 К.

За школе у Будимској дијецези скупиле смо и послале 120 К, а дале смо и наш прилог од 20 К, јер више не беше у прорачуну, свега 140 К. За божићни дар нашим војницима на граници 20 круна.

На нашу молбу даровала нам је Прва Српска Штедиона у Иригу, која нас вавда лепо потпомаже, 50 К, а Српска Привредна Задруга 20 К за ову годину у фонд за зидање зграде за српско забавиште.

Приликом изложбе Српске Жене у Прагу, предложила је нашој задрузи врсна књижевница наша, Госпођа Јелица Беловић Бернадзиковска, да се као успомена на ту изложбу штампа књига „Споменица“ да не би прошла у заборав изложба, која је Српској Жени донела толико славе пред просвећеним нашим сестрама Чехињама и напредним западом, те да се о истој обавести и шири круг наших Српкиња. Задруга је наша оберучке прихватила ову замисао, али, пошто се приближавала и Миличина прослава, одлучисмо, да

са издавањем „Споменице“ причекамо, те у њојзи спојимо изложбу са овом прославом. Позване су наше Српкиње, које се до данас истакле на књижевном пољу, да што напишу за књигу. У току скупљања радова, а особито на велико и вољно заузимање Госпође Јелице Беловић, даровите и образоване књижевнице на слов. југу, која се великом љубављу заузела за ову књигу, те осим свога пера, настојала, да нам бесплатно набави многа клишета, те ће књига бити урешена са сто двадесет слика, договорно изменуемо наслов и распоред књиге, јер је стигло и доста лепих радова наших књижевница. Књига ће носити наслов „Српкиња“, а биће раздељена у четири одељка, са преко две стотине страна, а у формату Змајеве Певаније. У првом ће се говорити о изложби Српске Жене, у другом о Милици и прослави, у трећем ће бити штампани радови Српкиња — књижевница, у четвртм ће бити описано стање наших Срп. Жен. Добротвор. Задруга и културних њихових тековина. Пошто је данас врло тешко наћи накладника, узела је наша задруга штампање књиге у своју накнаду у нади, да ће наше сестре, женске задруге настојати, да ова књига окити сто сваке напредне и ваљане Српкиње. Ускоро ће изаћи и позив на претпкату.

У прошлој години 1911. имале смо 45 редовних чланица, 20 потпомажућих. Свега 65. У овој години имадемо 75 редовних, 19 потпомажућих, свега 94. Дакле за 30 више.

Потпомагале смо месну сиротињу и друге наше хумане установе на страни. Одбор је држао редовно своје седнице. Сада нам изнаша задругино имање 4.339 К 40 п.

Молимо скупштину за разрешницу на раду управе, а тако исто и надзорног одбора.

Тајник:

Стеван Радић.

Председница:

Зорка Живковић.

З а д а р.

Добротворна Задруга Задарских Српкиња одржала је главну скупштину задругарица на 10-23. јануара о. г.

Скупштина је са задовољством примила на знање извештај дугогодишњег тајника, г. проф. Ст. Јавора, о повољном имовном стању задруге.

Имовина је износила концем год. 1912. у обвезницама К 6600.—; на уложној књижици код Српске Штедионице К 442'94; укупно круна 7042'94.

У нову су управу изабране: г-ђа Драгиња Брчић за предсједницу; г-ђа Катарина Јавор за потпредсједницу; г-ђа Милена Жежељ за благајницу; г-ђа Љубинка Кланчић и г-ђа Тона Стојсављевић за чланице управе.

С е г е д и н.

Добротворна Задруга Српкиња у Сегедину спала је на тако мален број чланица, да не може ни да састави скупштину. Има их свега шест чланица, међу којима је и госпођа Вилма Еремић председница, Јулка Мајски и Јелисавета Ћосић одборкиња а Јанко Ђ. Ћосић тајник. Они воде цео посао задружни и не пуштају, да се угаси друштво у том мору туђинштине. Они су нам послали рачун о својим примањима и издавањима за прошлу годину да га изнесемо на јавност. По њему излази:

Да је примање било овако: Из године 1911. пренето К 727'90; скупљено прилога: К 476'10; камата на улоге: К 73'14; чланарина: К 48; свега: К 1325'14. — Од тога је издато на припомоћ: Софији Грујићевој, Марини Тодоровој, Марку Дамјановићу, Сиди Радовановој, Шандору Ристићу, Миши Владисављевом, Привреднику у Загреб, Анђи Трифуновој, одовој Мастановићки попадији у Батосеку и др. свега: К 770'70. Сиротињи на огрев К 60; на одело сиротој школској деци К 67'12; на канцеларију, послугу, огласе и друге ситнице К 102'10; са готовином од К 395'22 изравнава се примање и издавање.

Ми би препоручили тој задрузи, да позове у своје коло и Српкиње из Сирига, Деске и Новог Сентивана, који су Сегедину у најближој околини а које опет за себе нису у стању да оснивају засебне задруге. Тако би се у том друштву зановио живот и рад, који би се, наравно, проширио и на ова места својим доброчинством. Ако би се тога ради морала мењати и правила, не треба жалити ни тај труд и трошак зарад оваког успеха. Покушајте!

Даринка Буља:

МОЈОЈ МИРИ...

Кад те боли душа, не треба ти ни свила, ни кадифа; не треба ти ни сребро ни злато. Један искрен стисак пријатељске руке; једна нежна реч; један топал поглед оних очију, чија те душа схвата и разуме, и ти си оздравила.

*

Искрено и поштено срце, већином пати у овоме свету. Срећан је сваки онај, који у своме животу наиђе на ону праву, другу половину свога срца, без које ни једно срце не може бити једна целина. Али, овај, у животу се често дешава: да је баш „она друга половина“ већ туђа својина.

*

Узвисити се над пакошћу злобе и суревњивости и, створити себи пријатеља од свога непријатеља, — јединствена је моћ узвишених и великих душа.

*

Благо теби, Миро, моја добра Миро, када својом светлом душом, озарујеш и најтамнију душу, многих несретних...

*

Агонија и апатија, две су највеће крајности у човечјем животу. Разлика је у овоме:

Агонији следује ропац, који се свршава: црном смрћу, вечитом смрћу...

Из апатије још може да васкрсне нов живот.... бујан живот!.....

*

Хармонија спојених нам душа, нека нам озари стазе наше будућности.....

Успомена на ове светле часове, таласаће се вечито у нашим душама, као силан одјек „оне музике“, која се раз-

левала дахом над нама, проламајући ноћну тишину.... док си Ти, лако прислоњена уза ме слушала тонове Теби намењене!

Ти си ме разумела, Миро моја, то ми рече суза твоја! Хвала ти на томе бисеру твоје душе!

Вилово, 16 II. (у зору) 1913. год.

БЛАГОСЛОВЕНЕ РАНЕ.

Олга Кернић-Пелеш.

Благо децембарско сунце упирало је кроз велике замрзле прозоре и преливало својим сјајем блиједа јуначка лица.

Лежао је један до другог у пространој, народном љубављу загријаној болници. Смрт је сваком над главом стајала, ал јој је дрхтала коштуњава рука пред дивском снагом пожртвовних синова своје отаџбине, и кад би сегла, да пресјече нит живота, клонула би и рука и коса и одјекнула двораном муклом шкрипом сухога костура.

Ране су биле тешке, кржаве, растроване отровом непријатељског куршума. Тијело им је подлегло — усахнуло, пожућело; ал је душа свакоме напојена јуначким заносом, славом побједе и поносном самосвијешћу одолијевала. У сваком оку, кога је љута боља испијала и маглом овијала усвала је искра оне жарке, неугасле наде, да је живот, жртвован на олтару отаџбине бесмртан.

Ниси чуо јеке ни јаука ни оног стењања, што се кида из груди обична болесника. Само кадкад шкринуо би који зуб, и тежак уздах отрго би се нехотице. Ал би мисао јача од болова, да је свака рана, листак лаворова вијенца славе, среће и побједе миле отаџбине,

надјачала и тај уздах и благ осмјех разгалио би мученичко лице.

Па како ће јунак, који је у смрт пјесмом и надом пошао, од задане ране јаукати, кад види, да народ његове ране цијелива, завија, ублажује, благосиља. Од часа до часа, од кревета до кревета брижне болничарке, — сабрано цвијеће ума, младости, љепоте, породице, обилазе, његују, пазе, превијају, нуде сваком милоштом јела и напитка.

Тјеше умиљатим збором и разговором, и запиткивају сваки час је ли боља утишала.

Та болница и није кућа болова, већ је то свети храм, у ком пали свеће родољубље, ватром зажарена ока, по ком нога клеца од ганућа и поштовања, а око сузом кади и поносом пали тамјан јуначким жртвама.

Мало их је, који пребољети неће. Већина их је већ поновно душом на ратишту. Само на оној најкрајњој постељи до задњег прозора лежи рањеник непомично. Лице му је блиједило носуло — у оку је живот на измаку.

„Сестро!“ пришапну тихо, младој болничарки, што се од њега не миче, јесте ли поручили што сам те молио.

„Јесам“ и данас долази — одговори весело и кријепко болничарка, сагнув своју лијепу главицу, глави рањеника.

Доћи ће нана, послато је по њу, чудим се, да још није ту.

„Хвала, сестро, по Богу и Српству — још само то, па сам се одужио животу.“

„Не говори тако, млад јуначе, ти ћеш живјети вјечно твом народу.“

„Да, сестро, само успоменом.“

„Ал та је света, сјајна вјечна.“

Захвално погледа младић своју тјешитељицу, ал не рече ни ријечи.

Дан је минуо. Нагиње вечер, а сунце се склонило за снијевна брда. Сутон се спушта по пољу и гори, а сумрак се захватио кућа и палача. Сав живот се слијеже у тишину спокојна одмора, ал ране исјечене у живо месо људско тек онда оживе, кад се нада болника, обасјана видом дана и сунчана сјаја са по-

чинком дана слеже, пане и малакше.

У болници понестају уздисаји и шкрипа зуба, којом јунак притајава бољу. Код многих се било ужурбало, врућица крв припалила, у ранама жигови почестали. Замукла шала и смјех, доскочице и разговор чим су дању олакшаване муке.

Истом врата од дворане појаче шкрипуше па се онда полако, полако отварају. На врата ступи сувоњава старица, коју води под руку снажано девојче. И старица и девојче обучене су у сељачко одјело; млађа гологлава, а старица увезала главу у мрку махраму.

Уђоше и стадоше! Док се за њима врата притворише, прискочиће једна болничарка, да их пита, што ће и камо ће. Старици се очи укочиле, а све тијело дрхће ко пруже иза буре. Ријечи из ње потегнут не можемо. Тек ће дјевојче у неке: »Дошла нана, да обиђе брацу“. Једва она то изговорила, ал ето ти из крајњег буцака младе болничарке тешког рањеника, којој је цио дан око на вратима висило, јер је очекивала мајку болесника па повикну: Овамо... овамо! Пролазе све три двораном — а к њима све очи скренуле. Као јаком електричном струјом уздрмана — сва затрепта болничка атмосфера, јер у грудма задрхта она тајна сила ганутљивог часа.

Свако у свом срцу осјети ону радост сретнога састанка иза дугог, болног растојања, а још теже у тим приликама. Радост мајци надимала груди, што јој синак за отаџбину задобио ране, ал ју туга к земљи притегнула, јер откида срце из њедара.

Није знала, јадна мајка, да л' јој нога патосом корача, ил ју носе невидљиве силе. Тресе се, јеца и сузе пролијева, главом клима, јунаке проматра. Све се смјешка и радо би коју и проговорити, ал ју јако чувство превладало. Примиче се своме болеснику, а стопута болнија од њега.

А он болан кад угледа мајку, сину му лице као јарко сунце. Просу се румен по мртвачком блиједиљу. Очи се

упише у оно наборано, жуто, исушено, старачко, напаћено материно лице а усне слатко... слатко шапћу: „нано једина нано“...

Сине... мој сине... одјекну из материних груди, и старица клону главом на узглавље сину. „Благословене ти ране, синко... благословено ти млијеко материно“... изговара старица шапатом — изговара и понавља као да ништа више сину нема да рекне.

Синак приго к мајци главу и цијелива сиједе власи и набрано чело, а сузе се са сузама материним стапају.

Сеја стоји, љуби брату руке и образе и чуди се, што мајка замуче. Дуго

се тако јецање чуло — јер ни једно око у дворани не остаде сухо.

Нано, нано, дигни главу, да те се наглеђем, дуго нећу!“ промуца рањеник. Али нана с мјеста се не миче... препуче јој болно срце у грудима. Однесоше ју, затајаше сину што се је догодило. Рекоше му, да ју је попала несвјестица од узбуђења.

Ућута рањеник, окрену главу дувару, а кад поноћ стаде да откуцава, откуца и њему пошљедњи час. Преда Богу на истину своју јуначку душу, јунак ком јуначка мајка благослови властитим животом јуначке ране.

Велики прилагач. Наш уважени старина велепоседник и председник Централног Кредитног Завода приложио је прошлог месеца 1000 К на Српски Учитељски Конвикт у Новом Саду и 1000 К на пензиони фонд Српског Народног Позоришта. Живео!

Српска новосадска удружења: 1.) Српски Соко. Соколска идеја ухватила је и у Угарским крајевима доста јака корена, а пробудио ју први новосадски Соко, који је пре две год. први извојевао одобрење од земаљске владе. Српски Соко у Новом Саду стоји под управом агилног председника, Живка пл. Бајазета, који пружа лепе наде, да ће се то друштво све јаче развијати. У недељу 17. фебруара (2. марта) о. г. одржана је друга редовна скупштина тог друштва, а из његовог извештаја вадимо ове податке: Друштво има 23 члана оснивача са уплатом од 100 К. Извршних чланова и помагача са уплатом 12 К годишње остало је концем 1912. г. 165. Друштво има своју соколану у заводу Трандафилкиног Сиротишта и снабдевена је са свима потребним справама за вежбање; а вежбања мушких и женских чланова води ревносни вођа Сава Оберкнежевић, чиновник Централног Кредитног Завода. Друштво је са 15 чланова учествовало лане на свесловенском слету у Прагу, на Видовданској слави у Раваници са 30 чланова и приредило је по једну јавну већбу у Новом Саду и Сентомашу које су врло лепо посећене биле и у пуној мери задовољиле публику својим вежбама. Друштво има 19 мушких и 23 женска члана већбача. За Нови Сад је мало. И материјално је друштво знатно поскочило. У току прошле две године порастао је капи-

тал на 3394:37 К. Од тога је утрошено на гимнастичне справе: 2814:09 К, а у готовом има 580:28 К.

2. Српска Трговачка Омладина у Новом Саду удружила се још пре 14 година и имала је прошлог месеца већ 14. своју редовну скупштину. Она има и свој орган, који од лане излази овде у Новом Саду под именом: „Трговачка Омладина“. Установила је даље Вечерњу Школу, коју је кроз шест месеци посећивало 87 ученика; она се редовно сваког месеца по једно вече састаје у своме дому на другарско вече, те се ту поред говора, свирке и песме лепо проводи; чини сваке године мале излете у ближој околини и приређује омладинске конгресе, те се тако усавршава у својој струци и негује друштвеност српску. У друштву је сада 119 редовних чланова, а поред тога имају и ванредних и утемељача, који их само новчано испомажу. Имају своју кућу у вредности од 10.000 К. имају готовине, вредносних папира, намештаја и т. д. тако, да целокупно имање износи 21.696:21 К. Лане и прекдане стајао је на челу тога друштва вредни Мирко Павковић, а ове године примио је ту почаст, Петар Деђански, чиновник Централног Кредитног Завода.

3. Српска Занатлијска Омладина. Од две године овамо основало се у Новом Саду и друштво српске занатлијске омладине, које се спрема да у својој средини организује Вечерњу Школу. Засад има друштво своју књижицу и своје тамбурашко свирачко друштво. Прикупило је досад 813:30 К у новцу, од чега је утрошила на излете, огрев, осветлење и т. д. 799:56 К те је остало у каси још 209:74 К у

почечку ове 1913. г. Председничко место заузео је поново Коста Јорговић, сликар.

4. „Добротвор“. Нови Сад има, поред Добротворне Задруге, и друго једно хумано подuzeће, има тако звани „Добротвор“, удружење за посмртну потпору наследницима. Друштво је основано пре 15 година и непрекидно стоји под управом Данила Слеччевића. У том друштву је пет кола основано, а у сваком колу има по 600 чланова. Друштво је српско, али прима чланове свију вера и народности. Чланом може бити мушко и женско од пуног узраста почињући па до своје 55 године, чим уплати прописану чланарину од 20 К у четир и пет месечних рата и онда за сваки смртни случај по 4.20, 5.20 или 6.20 К — према годинама старости. Ако умре такав члан ма после по године свога уписа, исплаћује се његовим наследницима 1000 К, а ако умре после године дана и више, онда по 2000 К. Кад уплати тако за њих 300 чланова из свога кола, не плаћа даље, али му зато ипак наследници добијају 2000 К. До сад је то друштво исплатило појединим наследницима: 1,294.000 К, и има свога капитала преко 200.000 К. Друштво је солидно и може се препоручити нашем свету. Ко се жели уписати нека се писмом обрати на »Dobrotvor« — Ujvidék, па ће добити опширнија обавештаја. Друштво је заказало своју 15. редовну скупштину за среду 13. (26.) марта о. г.

300. годишњица куће Романова. 21. фебруара (6. марта) о. г. навршило се 300 година, како је 17. годишњи Михајло први члан из породице Романова сео на престо руског великог царства. Тај чин прославила је свечано цела пространа Русија, а нарочито престонице Петроград и Москва. Народ руски хоће да очува тај чин у добротворним и просветним установама, које ће подизати у свим већим местима. Сами петроградски новчани заводи приложили су милијон рубаља, да се у спомен ове 300 годишњице подигну хумани и просветни заводи; а то исто чини и Москва и Кијев и остале руске велике вароши.

Жртва науке. У фебруару месецу ове године наишли су на смрзнута тела капетана енглеске флоте Скота и другога на јужном полу земљине осовине, куда је по други пут отишао овај неуморни истраживалац јужног пола. У белешкама, које су нашли код њега сазнало се, да су њих четворица од умора и изнурености клонули и од глади и зиме поумирали, без да су допрли до праве јужне тачке. Колико је то тежак и патнички пут не да се ни описати, па и опет се ето нашло људи, који залажу живот свој, само да дођу до истине научне. Капетан Скот има остарелу матер, жену и малог синчића и кад је већ видео да ће умрети, у своје последњем рукопису препоручује ту своју породицу милости и бризи свога дарезљивог народа. И народ се заиста при-

хватио породице изгинулих научних јунака а у знак својег признања ожалио их тако свечано, да је на парастогу учествовао и сам енглески краљ Ђорђе V. са целом владом, лондонским градским начелником, војничким и свештеничким великодостојницима. Људма, који се жртвовали за науку заслужују поштовање од целог света, те им и ми довикујемо: Слава!

Забаве. Добротворна Задруга Српкиња у Задру приредила је и ове године лепу светосавску забаву с игранком уз суделовање срп. певачког друштва „Бранко“ и тамбурашког збора питомаца „Православног сјеменишта“ а у корист задружног фонда.

Исто тако приредиле су забаве с игранком и томболом: Добротворне Задруге Српкиња у Бос. Градишци на Сретеније 2. (15.) фебруара, о. г. у Турском Бечеју 9. (22.) фебруара, а Село с игранком: Добротворна Задруга Српкиња у Бос. Новом, уз добровољно суделовање срп. певачког друштва „Крајишник“ на масне покладе 17. фебруара, (2. марта) о. г. све три у корист благајне.

Српско Девојачко Коло у Сентомашу приредило је П. јавно предавања 10. (23.) фебруара о. г.

Парастос. Српски Привредник у Загребу приредио је шестонедељни парастос своје добротвору **Михајлу витезу Зубовићу**, кр. уг. домобранском мајору, витезу реда жељезне круне III. степена и т. д. у недељу 24. фебруара (9. марта) о. г. Слава му!

Верени и венчани. Г-ђица Олга Козијакова, кћерка апотекара и поседника шидског Милана Козијака, верила се с г. др. Игњатом Павласом, адвокатом новосадским.

Г-ђица Божица Ђеранић, чланица женске задруге у Грачацу венчала се на архангела Михајла с г. Ђуром Подкоњаком, учитељем више пучке школе у истом месту.

ЧИТУЉА.

† **Др. Милоје Милојевић.** Стара Паланка у Бачкој изгубила је 11. (24.) фебруара г. г. свога одличног сина, њена околина родољубивог прегаоца за све што се клони добру и напретку народа, а многобројна породица свога брижног родитеља и хранитеља, *дра Милоја Милојевића*, адвоката, у најбољим годинама, у 48. години живота. Његовим заузимањем подигла се и одржала у Паланци српска читаоница, његовим саветом и бодрењем никла је тамо и Добротворна Задруга Српкиња па и друге лепе установе. Бог нека га прости, а његовој честитој супруги Зорки, пуници Марији Ивановићки и ожалашћеној деци: Невени, Момиру, Нади, Вери и Јелени, нека Бог даде утехе!

† **Стеван П. Петровић.** У недељу 10. (23.) фебруара о. г. сахрањен је у Башахиду, где је

на кратки боравак отишао својој кћери Александри Софији учитељици, заслужни и одлични учитељ вел. кикиндски, *Стеван П. Пешровић*, рођени брат Герасима П. Петровића и скоро оплаканог земунског учитеља, Вељка П. Петровића. Покојник је рођен у Мартоношу и по довршеној основној школи прешао у Сегедин, па за тим у Нови Сад, да продужи науку на средњим, а да избегне војничке дужности продужи после петог разреда гимназије учитељску школу у Сомбору, коју је с одликом довршио баш оне године 1857. кад је пок. реформатор наших школа, др. Ђ. Натошевић, отпочео свој делотворни просветни рад на ној основи, те је тако он понео у народ плодове нове напредне наставе. Свој учитељски рад отпочео је прво у банатској Црној Гори, и после године дана на довезао у В. Кикинди, где је као одличан учитељ служио пуних 50 година. Неко време је служио као бележник код политичне општине; али после неколико година врати се својој омиљеној школи, где је остао све до свог умировљења 1910. године. Као одличан учитељ био је на годину дана изаслат у немачке крајеве о државном трошку, да се упозна са устројством школа у напреднијих народа с намером, да га употребе за државног школског надзорника; но како није могао да се опријатељи с тенденцијом, коју је држава постављала на те људе, оставио се те почасти, те је до краја живота верно служио својој вероисповедној школи увек весело и задовољно.

Да је волео школу и њен задатак види се и отуда, што је обе своје кћери Александру и Јулију посветио школи и њеном просветном раду. Његови другови из В. Кикинде изаслали су на укуп у Башахид своје заступство и на гробу се у дирљивим речима опростио с њим управитељ школски, г. Миша Косић, а у цркви се опростио у име цркве топлим говором г. парох бошахидски, Милош Димић, те му је тако и од цркве и од школе одата заслужна почасти за његов ревностан, савестан, напредан и родољубив просветни рад од 50 година. Слава и вечан му спомен!

† **Радиша Лазић.** Г-ђу Зорку Симе Лазића, власницу листа »Врача Погађача« и нашу сарадницу задесила је и друга голема несрећа. У доба од два месеца упокојио јој се и други

најстарији син *Радиша*, ученик IV. разр. осн. нар. школе. Сажалевамо судбу тако несрећне матере, а покојнику нека је вечна памет!

† **Чеда Марјановић.** У Соколовцу, код Вршца, упокојио се 1. марта о. г. по нов. кал. честити учитељ и управитељ школски Чеда Марјановић у 37. години живота. Њега оплакује мати Персида, супруга Сиде рођ Павловић, сестре: Ленка Милана Ивковића и Милка Косте Лукића. Бог да му душу прости!

† **Ангелина Степићева.** Српски учитељски збор у Старој Паланци (Бачки) пријавио нам је посмртним листом, да се тамо упокојила напрасном смрћу 24. јануара (6. фебруара) о. г. многогодишња и ревносна учитељица *Ангелина Степићева*, кћерка пок. Паје Степића негдашњег економа срп. нар. позоришта. Пок. Ангелина била је скупљачица нашег листа и покушавала је више пута, да оснује у Паланци Добротворну Задругу Српкиња, па јој није пошло за руком, док сад млађе учитељске снаге тамо нису и то дело извеле. Вечан јој помен!

† **Игуман Сергије Попић.** Уторак 12. (25.) фебруара о. г. упокојио се у Будиму раванички игуман *Сергије Попић*, куда је био отишао да се лечи. Покојни Сергије боловао је већ од дуже времена и, ево, сиромас, подлеже бољетици већ у 5^{ој}. години живота. Покојни Сергије беше веселе нарави, поштена душа. Бавио се и књижевношћу. У млађе доба опробао се с успехом и на песништву; неколико његових песама изашло је и у нашем листу пре 7–8 година. Тело му је пренето у манастир Раваницу, где је највише пробавио, и ту уз велико саучешће братства и народа сахрањено у суботу 16. фебруара (1. марта) о. г. Мир пепелу његову!

† **Софија Б. Мијатовића.** Добротворна Задруга Српкиња Новосаткиња изгубила је 18. фебруара (3. марта) о. г. своју поштовану чланицу *Софију, Бранимира Мијатовића*, новосадског угледног трговца, а кћерку пок. Пере Ракића, бившег председника Српске Штедионице, у 36. години живота. Њу оплакује супруг, синчић Алелсандар и браћа: Љубомир, Душан, Миле и Лака Ракићи. Беше иначе пример добре и ваљане супруге, домаћице и матере. Вечан јој помен!

БЕЛЕШКЕ.

Р А З Н О.

Друштво за заштиту деце. У Америци, земљи светских чуда и највећих културних напре-

дака, основано је још 1876. године прво друштво за заштиту деце у Сједињеним Државама. Од то доба су се све вароши утркивале у оснивању ових друштава, те данас Американци могу

бити горди, што у Северној Америци има сада преко 350 таквих друштава. Главно и највеће овако друштво је у Њујорку, ово има своју велику осмоспрату зграду и услуге, које је друштво до сада учинило човечанству, врло су велике. Од главних друштвених начела, која су истакнута у свима програмима, најважнија су: забрана продавања цвећа ноћу по јавним локалима и просјачење дању и ноћу. У овом погледу друштва су учинила велик напредак. Поред горњег друштва су успела, да родитељима забране употребљавање своје деце за акробатске представе, за купљење бакшиша, док родитељи свирају у разне инструменте по улицама и јавним локалима. Својим радом друштва су успела, да велик број деце одвоје од послова, који би их начинили беспосличарима и људима, који као будући грађани могу радити послове много корисније и по друштво и по њих саме. Очеvidно је, да су друштва имала великих тешкоћа у извођењу својих програма, али јака воља и одлична организација су напослетку победиле. Оснивање ових друштава било би свуда од велике користи, јер велик број родитеља не васпитава своју децу, како треба, било што су у материјалној немогућности, било и због тога, што многи у својој малој деци гледају средства, да на олак начин дођу до новаца путем просјачења и другим пословима, која у деци убијају вољу за озбиљан и поштен рад. И у Немачкој има више таквих друштава. У Берлину је 1910. године било у заводу за сирочад 4182 детета, о којима родитељи или нису хтели или нису могли да се брину. О узроцима, због којих су деца била остављена сама себи, статистика је показала ово: 1264 детета због сиротног стања њихових родитеља; 883, што се није знало, где су им родитељи; 840 због болести родитеља; 126, што су отац или мати напустили породицу; 44, што им родитељи нису имали крова над главом; 223, што им је мати била у служби; 129 због тога, што су њихови родитељи били ухапшени; 50, што је њиховим родитељима било одузето право, да васпитавају своју децу; 20 због пијанства родитеља; 12, због тога, што их родитељи нису били узели из болнице; 34 због сурова поступања родитеља према њима; 87, што се родитељи нису старали за њих; 25, што су више пута бежали од својих родитеља; 164, што нису

више имали ни оца ни матере, и 260 из више других узрока.

К Њ И Ж Е В Н О С Т.

Нова илустрована књига о балканском рату. Изашао је из штампе спис руског новинара А. Табурна »О српским биткама«. Спис је ванредно занимљив и врло лепо написан (свакако је један од најбољих списа о балканском рату), а праћен је овим илустрацијама: 1. Наследник престола Александар. 2. Војвода Путник. 3. Генерал Мишић. 4. Генерал Штурм. 5. Генерал Божановић. 6. Генерал Гојковић. 7. † Пуковник Глишић. 8. Кумановске жртве. 9. Уништена батерија (по фотографији.) 10. Мртве батерије (слика Отенфелда.) 11. Призор из кумановске битке. 12. Поглед на Битољ. 13. Улица у Битољу. 14. Српски официр одаје последњу почаст кумановском јунаку. 15. Карта Балканскога полуострва. 16. У кумановској битци убијени Арнаутин. 17. Турци у бегству (по фотографији.) Илустрације су израђене у једној боји, књига је штампана на финој артији и цела јој је техничка израда пажљиво приређена. Цена је књизи К 1 поштом К 1'10), а поручује се од издавачке књижарнице Св. Ф. Огњановића у Новоме Саду.

НОВЕ РАТНЕ ПЕСМЕ (ПРОПАСТ ТУРСКОГ ЦАРСТВА)

са сликама српских војсковођа и са Балкана.
СВЕСКА I.

Уређује Петар Крстоношић.

Цена 30 пот. са календаром; 20 пот. без календара. Поруке се шаљу на издавача Мару Крстоношић, Нови Сад, гуштерска улици бр. 2.

СЛАНО КУПАТИЛО

У СТАРОМ СЛАНКАМЕНУ

ОТВОРЕНО ОД 1. МАЈА ДО 1. ОКТОБРА.

СЛАНАЧА СПЕЦИЈАЛНО ЛЕЧИ:

ревматизам зглобова и мишића; ексудативно запаљење у трбушној дупљи, материци и јајницима; све врсте катаралних запаљења; малокрвност, бледуњавост и штрофулозу свију облика; жигове и севотине; извесне врсте кожних болести.

Купатило има 60 елегантно намештених соба са ценом од 1 до 4 К; лепу пространу новосаграђену РЕСТАУРАЦИЈУ СА ДОБРИМ ЈЕЛИМА И ПИЋЕМ, СТАЛНУ МУЗИКУ КОЈА ТРИПУТ ДНЕВНО СВИРА.

Ближа извешћа и проспекте бесплатно даје ШТЕДИОНИЦА У СТ. ПАЗОВИ.

КУЋА ПОМОДНЕ РОБЕ

МАТИЈЕ ЛЕВИ

НОВИ САД, ГЛАВНА ПИЈАЦА У ЗГРАДИ ХОТЕЛА ЈЕЛИСАВЕТЕ.

Све ексквизитне новине за пролећну сезону 1913. стигле су већ у особито обилном избору, и то само специјалитети из најзнаменитијих фабрика.

Моје стовариште пружа поштованим дамама прилику видети много интересантних ствари за овогодишњи смер моде. Зато нека нико не промаши прилику, а да не прати пажњом излоге, где ће бити изложене саме сезонске новине (Saison Nouveauté).

— Специјалитети у блузама, жипонима, фином женском рубљу. —

Потпуне опреме за невесте.

— Мустрице на страну драговољно шаљем бесплатно и франко. —

Мој моде журнал излази сваког месеца, којег такођер мојим ц. муштеријама бесплатно раздајем.